

Ar žinojote?

Dauguma tekstilės gaminių gamybos metu yra apdorojami cheminėmis medžiagomis, kurios suteikia audiniams spalvą, padeda išvengti raukšlių ar suteikia atsparumą vandeniui. Taip pat sintetiniai audiniai, pavyzdžiui, poliesteris, skalbiant išskiria smulkias plastiko pluošto daleles (mikroplastikus), kurios su maistu, geriamuoju vandeniu ar iš aplinkos gali patekti į žmogaus organizmą.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Poveikis per odą

Daugelis tekstilės gaminių apdorojami dažikliais, vandeniu atspariomis dangomis ir kitomis cheminėmis medžiagomis, kurios pagerina jų išvaizdą ir savybes. Kai kurios cheminės medžiagos gali likti galutiniame gaminyje. Jautriems žmonėms ilgalaikis sąlytis gali sudirginti odą, sukelti alergines reakcijas ar diskomfortą.

Užterštos nuotekos

Sintetiniai audiniai, pavyzdžiui, poliesteris, nailonas ir akrilas, kiekvieno skalbimo metu išskiria smulkias pluošto daleles (mikroplastiką). Šis mikroplastikas, kaip ir skalbikliai, patenka į upes bei vandenynus ir kaupiasi aplinkoje. Jo pėdsakų jau rasta ir žmogaus organizme, nors pilnas poveikis sveikatai vis dar tiriamas.

Pluošto dalelės ir dulkės

Kasdien naudojant tokius tekstilės gaminius kaip kilimai, užuolaidos ir minkšti baldai, į patalpų orą patenka smulkių pluošto dalelių ir dulkių. Nors dauguma jų yra nekenksmingos, ilgalaikis jų poveikis gali dirginti kvėpavimo takus, pabloginti oro kokybę ir sustiprinti astmos, alergijų ar kitų kvėpavimo takų ligų simptomus.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Pesticidų likučiai (medvilnėje)

PFAS (vandeniu ir dėmėms atsparios dangos)

Toksiški dažikliai

Antimikrobinės medžiagos (kvapams atspari tekstilė)

Formaldehidas (raukšlėms atsparioje tekstilėje)

Šios medžiagos gali sukelti įvairių sveikatos sutrikimų, įskaitant vėžį, endokrininės sistemos veiklos sutrikimus, imuninės sistemos slopinimą ir odos sudirginimą.

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Natūralūs pluoštai	Kai įmanoma, rinkitės tekstilės gaminius iš natūralių arba ekologiškų pluoštų, pavyzdžiui, ekologiškos medvilnės, lino ar vilnos.
Venkite funkcinių dangų	Venkite dėmėms atsparių, vandeniu atsparių ar nesiglamžančių audinių, nes jie paprastai padengiami cheminėmis medžiagomis, įskaitant PFAS.
Ekologiniai ženklai	Rinkitės gaminius, pažymėtus pripažintais I tipo ekologiniais ženklais, pavyzdžiui, ES ekologiniu ženklu, „Nordic Swan“, „Blue Angel“ arba tekstilės standartais „OEKO-TEX® STANDARD 100“ ir GOTS.
Kokybiškesnė tekstilė	Rinkitės patvarią, kokybišką tekstilę, kuri tarnaus ilgiau ir gali būti taisoma arba naudojama pakartotinai. Venkite gaminių su teiginiais „Lengva priežiūra“ arba „nereikalaujantis lyginimo“.
Venkite antimikrobinę medžiagą	Venkite gaminių su teiginiu „kvapą slopinantis“, išskyrus atvejus, kai jie būtini medicinos aplinkoje.
Venkite antipireną	Venkite tekstilės gaminių su antipirenais, jei apsauga nuo ugnies nėra būtina.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

Ar žinojote?

Valymo priemonės (įskaitant skalbiklius, indų ploviklius, kietų paviršių ir tekstilės paviršių valiklius) padeda palaikyti švarą ir tvarką namuose, mokyklose bei darbo vietose, tačiau daugelyje jų yra cheminių medžiagų, kurios gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai. Pasirinkus tinkamas valymo priemones, galima kurti sveikatai palankesnę patalpų aplinką ir kartu mažinti aplinkos taršą.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Tiesioginis poveikis

Kai kurių valymo priemonių sudėtyje esančios medžiagos gali dirginti odą, akis ar kvėpavimo takus, ypač jei jos naudojamos dažnai arba prastai vėdinamose patalpose. Žmonės, sergančius astma, alergijomis arba turinčius jautrią odą, gali neigiamai paveikti tam tikri kvapikliai, konservantai ar kiti ingredientai, dažnai randami skalbikliuose ir valikliuose.

Patalpų oro kokybė

Valymo priemonės į patalpų orą gali išskirti kvapiklius ir kitas lakiąsias medžiagas, ypač kai jos yra purškiamos arba naudojamos didelėmis kiekiais. Prastai vėdinamose patalpose šios medžiagos gali sukelti galvos skausmą, kvėpavimo diskomfortą ir pabloginti patalpų oro kokybę, ypač asmenims, kurie patalpose praleidžia daug laiko.

Poveikis aplinkai

Panaudotos valymo priemonės yra nuleidžiamos į kanalizaciją ir patenka į nuotekų sistemas, o galiausiai pasiekia aplinką. Nors valymo priemonių sudėtyje esančios medžiagos valymo įrenginiuose pašalinamos (bent iš dalies), didelis likusių teršalų kiekis išleidžiamas į vandens telkinius, o tai daro neigiamą poveikį vandens organizmams ir vandens kokybei.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Šios medžiagos gali sukelti vėžį, sutrikdyti endokrininės sistemos veiklą, dirginti odą ir paveikti kvėpavimo takus.

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Ekologiniai ženklai	Rinkitės gaminius su pripažintais ekologiniais ženklais, tokiais kaip ES ekologinis ženklas, „Nordic Swan“, „Blue Angel“, arba kosmetikos gaminių sertifikatais, tokiais kaip „Ecocert“.
Sumažinkite įvairovę	Rinkitės tik kelias būtiniausias valymo priemones. Dažnai nereikia didelės jų įvairovės – pavyzdžiui, audinių minkštikliai paprastai nėra būtini.
Koncentruotos priemonės	Rinkitės koncentruotas valymo priemones su tinkamomis dozavimo sistemomis.
Tinkamas dozavimas	Tinkamas dozavimas padeda užtikrinti veiksmingą valymą ir sumažinti riziką.
Priemonės be kvapiklių	Rinkitės priemones be kvapiklių arba mažiau dirginančias priemones, ypač mokyklose, vaikų priežiūros įstaigose ir sveikatos priežiūros įstaigose.
Venkite priemonių su antimikrobinėmis medžiagomis	Venkite „antibakterinių“ priemonių, išskyrus atvejus, kai jos būtinos medicinos aplinkoje.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

MAISTAS IR MAITINIMO PASLAUGOS

Ar žinojote?

Maistas, patiekiamas mokyklose, ligoninėse, darbo vietose ir kitose viešosiose įstaigose, turi įtakos ne tik mūsų sveikatai, bet ir aplinkai. Kiekvienas etapas – nuo maisto gamybos iki jo paruošimo, pakavimo ir patiekimo – turi įtakos klimatui, biologinei įvairovei ir žmonių gerovei. Renkantis sveikesnį ir tvaresnį maistą, galima gerinti viešojo maitinimo kokybę ir kartu mažinti poveikį aplinkai.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Plastikas

Plastikinės ar popierinės maisto pakuotės ir kitos su maistu besiliečiančios medžiagos, taip pat popieriniai puodeliai su vidiniu plastikiniu sluoksniu, gali turėti tokių medžiagų kaip bisfenoliai ir PFAS, kurios gali patekti į maistą ir gėrimus. Šių medžiagų išsiskyrimas dažnai paspartėja, kai pakuotė liečiasi su karštu, rūgščiu ar riebiu maistu ir gėrimais.

Cheminės medžiagos

Maisto produktuose gali būti pesticidų, veterinarinių vaistų (antibiotikų) ar kitų žemės ūkyje naudojamų cheminių medžiagų likučių. Maitinimo įstaigose maistas taip pat gali liestis su valymo ir dezinfekavimo priemonių likučiais, esančiais ant maisto ruošimo paviršių ir įrangos.

Perdirbtas maistas

Itin perdirbto maisto sudėtyje dažnai yra įvairių priedų, daug druskos, cukraus ir nesveikų riebalų. Reguliarus jų vartojimas gali padidinti nutukimo, širdies ir kraujagyslių ligų bei kitų lėtinių sveikatos sutrikimų riziką.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Pesticidai

Veterinarinių
vaistų
likučiai

Bisfenoliai
ir PFAS

Ketvirtiniai
amonio junginiai
(KAJ)

Kvapikliai ir
konservantai

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Ekologiškas maistas	Kai įmanoma, rinkitės ekologišką maistą, pažymėtą ES ekologiniu ženklu. Ekologinis ūkininkavimas mažina sintetinių pesticidų ir cheminių trąšų naudojimą, o tai padeda apsaugoti žmonių sveikatą ir biologinę įvairovę.
Vietinės kilmės maistas	Rinkitės vietoje užaugintą maistą iš žinomų gamintojų.
Ekologiniai ženklai	Maitinimo paslaugoms naudokite valymo priemones pažymėtas pripažintais ekologiniais ženklais, tokiais kaip ES ekologinis ženklas ar „Nordic Swan“.
Augalinės kilmės maistas	Siūlykite daugiau augalinės kilmės patiekalų. Kai kuriuos mėsos patiekalus pakeitus vegetariškais, galima prisidėti prie sveikesnės mitybos ir kartu mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą.
Saugesnės su maistu besiliečiančios medžiagos	Kai įmanoma, vietoj plastikinių medžiagų rinkitės saugesnes su maistu besiliečiančias medžiagas, pavyzdžiui, nerūdijantįjį plieną, stiklą ir medieną.
Pakuotės	Kai įmanoma, venkite vienkartinį plastikinių pakuočių.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

KELIŲ TIESIMAS IR RENOVACIJA

Ar žinojote?

Kelių tiesimas ir atnaujinimas formuoja vietas, kuriose gyvename, mokomės bei keliaujame. Statybų metu dulės ir kenksmingi garai gali paveikti darbininkus bei netoliese gyvenančias bendruomenes. Laikui bėgant, kai kurios netinkamai tvarkomos medžiagos gali išskirti kenksmingas medžiagas į dirvožemį ir gruntinius vandenis. Renkantis saugesnes medžiagas ir taikant tvaresnę statybos praktiką, galima mažinti taršą, taupyti išteklius ir kurti sveikesnes viešąsias erdves visiems.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Senos statybinės medžiagos

Senesniuose pastatuose ir kelių infrastruktūroje gali būti pavojingų medžiagų, pavyzdžiui, švino turinčių dažų, sunkiųjų metalų ar dervų turinčio asfalto. Renovacijos metu netinkamai tvarkomos šios medžiagos gali išskirti užterštas dulkes arba patekti į atliekas.

Bitumo / asfalto garai

Karštas asfaltas išskiria policiklinius aromatinius angliavandenilius (PAH). Ilgalais jų įkvėpimas gali dirginti kvėpavimo takus ir didinti ilgalaikę vėžio riziką. Kai kurių kelių tiesimo produktų sudėtyje gali būti deginimo proceso pelenų ar šlako. Juose gali likti pavojingų medžiagų pėdsakų.

Cheminiai priedai

Kelio dangos stabilizavimui ir paviršiaus apdorojimui plačiai naudojami tirpikliai, kalkės, cemento dulės ir toksiškos rišamosios medžiagos. Sintetinės polimerinės ir cheminės medžiagos bei žaidimų aikštelėse ir viešosiose erdvėse naudojamos gumos granulės gali išskirti toksiškas medžiagas.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Policikliniai
aromatiniai
angliavandeniliai

Dulkės ir
kristalinis silicio
dioksidas

Padangų granulės
ir sintetinės
medžiagos

Sunkieji metalai ir
lakieji organiniai
junginiai (LOJ)

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Žaidimų aikštelės ir sporto erdvės

Ieškokite saugesnių alternatyvų žaidimų ir sporto aikštelėms, užuot naudodę sintetines polimerines bei chemines medžiagas ir padangų granules. Galimos įvairios alternatyvos, pavyzdžiui, nendrės ar kitos natūralios medžiagos.

Cheminės sudėties peržiūra

Prieš pasirenkant gaminius viešosios infrastruktūros renovacijos projektuose, įvertinkite jų cheminę sudėtį.

„Žaliasis betonas“

Jei renkatės „žaliąjį betoną“ su šlako ar pelenų priedais, patikrinkite, ar šios medžiagos atitinka kelių tiesimui taikomus standartus.

Sluoksniai ir medžiagos

Kelių tiesimas apima daug sluoksnių ir medžiagų. Turėkite omenyje, kad mineralinės, daugiausia natūralios kilmės medžiagos paprastai neturi pavojingų medžiagų. Ypatingą dėmesį skirkite sintetinėms medžiagoms, dažams ir apsauginėms dangoms.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

Ar žinojote?

Baldai yra neatsiejama mūsų kasdienio gyvenimo dalis – juos naudojame namuose, mokyklose, biuruose ir viešuosiuose pastatuose. Nuo stalų ir kėdžių iki spintų bei minkštų baldų – jie gaminami iš įvairių medžiagų, įskaitant medieną, plastiką, tekstilę ir poroloną. Kai kurių iš šių medžiagų sudėtyje gali būti cheminių medžiagų, kurios gali paveikti patalpų oro kokybę, mūsų sveikatą ir aplinką. Rinkdamiesi patvarius, mažai teršalų išskiriančius ir lengvai taisomus baldus, padedame sukurti sveikesnę aplinką patalpose bei kartu mažiname atliekų kiekį ir poveikį klimatui.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Patalpų oro kokybė

Nauji baldai, ypač pagaminti iš medienos plokščių, į patalpų orą gali išskirti lakiuosius organinius junginius (LOJ), įskaitant formaldehidą. Šios emisijos gali pabloginti oro kokybę ir dirginti akis, odą bei kvėpavimo takus.

Sunkieji metalai

Paviršiaus dangose, dažuose ir antikorozinėse dangose gali būti švino bei chromo (VI), o tai kelia didelį pavojų vaikams ir nėščioms moterims.

Pavojingos cheminės medžiagos

Balduose gali būti tokių cheminių medžiagų kaip antipirenai (putų poliuretane), PFAS (dėmėms atspariose dangose) ir formaldehidas (kompozicinėse medienos plokštėse). Šios medžiagos gali lemti ilgalaikį poveikį organizmui per patalpų orą arba tiesioginį sąlytį su oda.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Formaldehidas

Lakieji organiniai junginiai (LOJ)

Antipirenai

PFAS (vandeniui ir dėmėms atsparios dangos)

Sunkieji metalai

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Ekologiniai ženklai	Rinkitės baldus, pažymėtus pripažintais I tipo ekologiniais ženklais, pavyzdžiui, ES ekologiniu ženklu, „Blue Angel“ ar „Nordic Swan“ ekologiniu ženklu.
Mažos emisijos	Rinkitės mažų emisijų standartus atitinkančius baldus. Europoje į ES rinką tiekiami baldai ir medienos gaminiai turi atitikti teisiškai privalomą 0,062 mg/m³ formaldehido emisijos ribą. Jei įmanoma, rinkitės gaminius, atitinkančius aukštesnius savanoriškus standartus, tokius kaip E0, E0.5 arba Suomijos M1 emisijų klasifikaciją.
Venkite	Kompozicinė mediena: drožlių plokštės, MDF ir fanera yra sujungiamos kljais, kurių pagrindą sudaro formaldehidas, o šis nuolat garuoja į aplinką; Poliuretano putas: standartinis sofų ir čiužinių porolonas į aplinką išskiria lakiuosius organinius junginius (LOJ) ir yra dažnai apdorojamas toksiškais antipirenais; Dėmėms ir vandeniui atsparios dangos: audiniuose, kurie parduodami kaip „atsparūs dėmėms“ arba „nepaliekantys dėmių“, dažnai yra PFAS („amžinosios cheminės medžiagos“); Vinilas / PVC: šiose medžiagose yra ftalatų – plastifikatorių, galinčių sutrikdyti endokrininės sistemos veiklą; Teiraukitės tiekėjų, ar gaminio sudėtyje yra SVHC (labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų). Pagal REACH reglamento 33 straipsnį tiekėjai privalo pateikti informaciją, jei gaminyje yra daugiau kaip 0,1 proc. masės SVHC, įtrauktį į Kandidatinį sąrašą.
Saugesnės alternatyvos	Medžio masyvas: rinkitės tvirtą, neapdorotą kietmedį; Natūralūs užpildai: sėdimiesiems baldams ar lovoms rinkitės 100 proc. natūralų lateksą, vilną ar alternatyvius pūkam užpildus vietoje sintetinių putų; Natūralūs audiniai: rinkitės baldų apmušalus, pagamintus iš ekologiniu ženklu pažymėtos arba sertifikuotos tekstilės (pavyzdžiui, GOTS, „Oeko-Tex“); Natūrali apdaila: rinkitės vandens pagrindo dažus, kuriuose visiškai nėra LOJ (angl. zero-VOC), arba natūralius aliejus ir vaškus.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

GAMINIAI, KURIŲ SUDĖTYJE YRA PLASTIKO

Ar žinojote?

Gaminių, kurių sudėtyje yra plastiko, galima rasti beveik visur – nuo medicinos priemonių ir biuro įrangos iki žaislų, baldų, virtuvės reikmenų ir kosmetikos. Daugelio jų sudėtyje yra cheminių priedų, tokių kaip bisfenoliai, ftalatai ir PFAS, kurie pagerina lankstumą, ilgaamžiškumą ar atsparumą ugniai. Laikui bėgant kai kurios iš šių medžiagų, taip pat smulkios plastiko dalelės (mikroplastikas), gali išsiskirti į maistą, patalpas ar patekti į aplinką. Daugelis šių medžiagų siejamos su poveikiu endokrininei, imuninei ir reprodukcinei sistemoms, taip pat su didesne vėžio rizika. Rinkdamiesi saugesnes, daugkartines ir tvaresnes alternatyvas, galime apsaugoti savo sveikatą ir mažinti taršą.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Pavojingos cheminės medžiagos

Daugelyje gaminių, kurių sudėtyje yra plastiko, yra tokių priedų kaip ftalatai, bisfenoliai ir antipirenai. Kai kurių iš šių medžiagų poveikis siejamas su neigiamais padariniais endokrininei, imuninei bei reprodukcinei sistemoms, be to, dėl jų plastiką tampa sunkiau saugiai perdirbti.

Patekimas į maistą ir tiesioginis sąlytis

Iš plastikinių maisto talpyklų, virtuvės reikmenų ir pakuočių į maistą gali patekti cheminių medžiagų, kurios ilgainiui gali sutrikdyti hormonų pusiausvyrą. Plastikuota tekstilė ir kiti panašūs gaminiai dėl sąlyčio su oda gali lemti kenksmingą cheminių medžiagų poveikį.

Mikroplastikas

Naudojami plastiko gaminiai palaipsniui dėvisi ir į aplinką išskiria mažas plastiko daleles. Šios mikroplastiko dalelės gali būti įkvėptos arba patekti į maisto grandinę, kur gali sukelti uždegimus ir kitą poveikį sveikatai, kuris vis dar tiriamas. Daugumos vienkartinį popierinių puodelių viduje taip pat yra plonas plastiko sluoksnis.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Ftalatai (minkšto plastiko gaminiai)

Bisfenoliai (maisto talpyklos ir pakuotės)

PFAS (vandeniui ir dėmėms atsparios dangos)

Lakieji organiniai junginiai (LOJ)

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Asmens higiena ir kosmetika	Nors ES apribojo tyčia pridėdamo mikroplastiko naudojimą daugelyje kosmetikos gaminių, renkantis gaminius su biologiškai skaidžiomis šveičiamosiomis dalelėmis galima dar labiau prisidėti prie mikroplastiko taršos mažinimo.
Drabužiai	Rinkitės drabužius iš natūralių pluoštų, pavyzdžiui, medvilnės, vilnos ar kanapių pluošto, o ne iš sintetinių medžiagų. Sintetiniai audiniai, tokie kaip poliesteris ir nailonas, skalbimo metu išskiria mikroplastiko daleles.
Daugkartinio naudojimo gaminiai	Atsisakykite vienkartinio plastiko ir rinkitės daugkartinio naudojimo alternatyvas. Sumažinus plastikinių daiktų kiekį, sumažėja ir alergijų poveikis.
Saugesnės medžiagos	Teikite pirmenybę gaminiams iš saugesnio ir lengviau perdirbamo plastiko, tokio kaip PE, PP ir PET, bei venkite PVC, kai yra prieinamos tinkamos alternatyvos. Apsvarstykite neplastikines alternatyvas, pavyzdžiui, metalą, medieną, stiklą ar tekstilę, jei jos atlieka tą pačią funkciją. Kai tikslinga, rinkitės biologinės kilmės plastikus arba popierines pakuotes, įsitikinę, kad jos atitinka tvarumo ir funkcionalumo reikalavimus.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

PRODUKTŲ SVEIKATOS VADOVAS

INFORMACINĖS IR RYŠIŲ

TECHNOLOGIJOS (IRT)

2026

Ar žinojote?

Skaitmeninės technologijos yra neatsiejama beveik visų mūsų gyvenimo sričių dalis. Nuo kompiuterių ir išmaniųjų telefonų iki serverių ir debesijos paslaugų – IRT gaminiai padeda užtikrinti mūsų darbo vietų, mokyklų ir viešųjų paslaugų veikimą. Tačiau už kiekvieno įrenginio slypi sudėtinga tiekimo grandinė, apimanti žaliavas, energijos naudojimą ir chemines medžiagas. Naudojimo etape IRT gaminiai gali įvairiai paveikti žmonių sveikatą (gali turėti įtakos regėjimui, raumenų ir kaulų sistemai bei kitokį poveikį). Čia aptariami su pavojingomis cheminėmis medžiagomis šiuose įrenginiuose susiję aspektai. Per visą gaminių gyvavimo ciklą gali išsiskirti dioksinais, halogenui ir kitos toksiškos medžiagos, kurios gali išlikti aplinkoje ir žmogaus organizme.

Kaip tai gali paveikti jūsų sveikatą?

Elektroninės atliekos

IRT įrenginiai dažnai pakeičiami naujais dar nepasibaigus jų eksploatacijos laikotarpiui. Jei jie nėra tinkamai surenkami ir perdirbami, juose esančios pavojingos medžiagos gali pakenkti žmonių sveikatai ir patekusių į dirvožemį ar vandenį užteršti aplinką.

Žaliavų gavyba

Išgaunant ir apdirbant elektroniniuose įrenginiuose naudojamas žaliavas, darbininkai gali patirti cheminių medžiagų bei oro taršos poveikį, o tai didina kvėpavimo takų ir kitų sveikatos sutrikimų riziką.

Pavojingos cheminės medžiagos

Elektronikos gaminiuose, pavyzdžiui, kompiuteriuose, telefonuose, televizoriuose, lempose ir medicinos prietaisuose, gali būti tokių medžiagų kaip bromuoti antipirenai, sunkieji metalai (tokie kaip švinas, kadmio ir gyvsidabris) bei PVC kabeliai. Šias medžiagas būtina tinkamai valdyti per visą gaminių gyvavimo ciklą.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Antipirenai

Plastifikatoriai

Stabilizatoriai

Gamybos cheminės medžiagos

Sunkieji metalai

Elektroniniuose įrenginiuose dažnai būna iki 1 000 skirtingų cheminių medžiagų, o tarp pavojingiausių yra šios: švinas (Pb), kadmio (Cd), bromuoti antipirenai (BFR), polichlorinti bifenilai (PCB), gyvsidabris (Hg).

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Ekologiniai ženklai	Rinkitės IRT gaminius, pažymėtus pripažintais I tipo ekologiniais ženklais, tokiais kaip ES ekologinis ženklas, „Nordic Swan“ ar „Blue Angel“, jei tokių gaminių yra. Taip pat galite rinktis patikimus konkrečiai pramonės šakai skirtus ekologinius ženklus, tokius kaip „TCO“ ar „EPEAT“.
Įrenginiai	Teikite pirmenybę patvariems, taisomiems ir moduliniais įrenginiams, kuriuos galima atnaujinti, o ne pakeisti naujais – taip prailginsite jų tarnavimo laiką ir sumažinsite atliekų kiekį.
Eksploatacijos pabaiga	Užtikrinkite, kad gaminiai būtų saugiai tvarkomi pasibaigus jų eksploatacijos laikui. Senus elektroninius įrenginius grąžinkite per įgaliotas surinkimo sistemas, kad pavojingos cheminės medžiagos būtų saugiai tvarkomos, o vertingos žaliavos – perdirbamos.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

LAUKO TERITORIJŲ PRIEŽIŪRA

Ar žinojote?

Parkai, žaidimų aikštelės, mokyklų kiemai ir viešosios žaliosios erdvės yra daugiau nei tik poilsio vietos - tai erdvės, kurios prisideda prie mūsų fizinės ir psichinės sveikatos, palaiko biologinę įvairovę ir padeda miestams prisitaikyti prie klimato kaitos. Šiose erdvėse naudojamos medžiagos, augalai ir priežiūros metodai gali turėti įtakos oro, dirvožemio ir vandens kokybei, taip pat kiekvieno jomis besinaudojančio žmogaus sveikatai. Lauko teritorijose naudojami pesticidai, herbicidai, trąšos, dažai ir paviršių dangos gali patekti į dirvožemį ir vandenį arba per tiesioginį kontaktą paveikti žmones, o tai daro neigiamą įtaką tiek ekosistemoms, tiek žmonių sveikatai.

Toksiškos medžiagos, kurių gali būti gaminio sudėtyje

Pesticidai, trąšos ir priežiūros metodai

Netinkamai tvarkomi pesticidai ir sintetinės trąšos gali kelti pavojų žmonių sveikatai ir užteršti dirvožemį bei vandenį. Jų naudojimas taip pat gali pakenkti apdulkintojams, vandens organizmams ir kitoms naudingoms rūšims.

Dažai ir paviršių dangos

Lauko teritorijose naudojami dažai, paviršių dangos ir panašios medžiagos laikui bėgant gali išskirti lakiuosius organinius junginius (LOJ) ir kitas medžiagas. Renkantis mažiau teršalų išskiriančius gaminius ir taikant tinkamus priežiūros metodus, galima pagerinti oro kokybę ir sumažinti ilgalaikį šių medžiagų poveikį.

Gumos granulės / padangų dalelės

Šios medžiagos, dažnai naudojamos smūgiams slopinti ir kaip užpildas, savo sudėtyje gali turėti sunkiųjų metalų, policiklinių aromatinių angliavandenilių (PAA), lakiųjų ir pusiau lakiųjų organinių junginių (LOJ / PLOJ) bei ftalatų. Karštis ir UV spinduliai paspartina medžiagos irimą, o tai didina kenksmingų chemikalų išsiskyrimą ir daro neigiamą poveikį žmonių sveikatai bei aplinkai.

Presence of toxic substances

Sunkieji metalai

Organiniai teršalai (PAA, ftalatai, LOJ / PLOJ)

Pesticidai (glifosatas, piretroidai, neonicotinoidai)

ikroplastikas ir sintetinės dalelės

Saugesnių alternatyvų pavyzdžiai

Ekologiniai ženklai	Rinkitės žaidimų aikštelių įrangą, parkų baldus ir lauko gaminius, pažymėtus pripažintais ekologiniais ženklais, pavyzdžiui, „Nordic Swan“, jei jie yra prieinami. Dirvožemio gerinimo priemonėms rinkitės pripažintus I tipo ekologinius ženklus, pavyzdžiui, ES ekologinį ženklą, „Nordic Swan“ ar „Blue Angel“.
Sumažinkite pesticidų naudojimą	Sumažinkite pavojingų pesticidų naudojimą ir pirmenybę teikite ekologiškoms arba mažo toksiškumo alternatyvoms.
Priežiūros įranga	Pirmenybę teikite elektrinei arba akumuliatorinei priežiūros įrangai, kad sumažintumėte išmetamų teršalų kiekį, triukšmą ir oro taršą.
Veja	Venkite susmulkintų padangų ir dirbtinės vejos bei žolės. Rinkitės natūralią veją arba organines užpildo medžiagas, tokias kaip kamštiena, kokoso pluoštas ar nendrės. Ieškokite inovatyvių alternatyvų, pagamintų iš organinių medžiagų.

ChemClimCircle-2 padeda savivaldybėms kurti sveikesnes viešąsias erdves, priimant atsakingesnius pirkimų sprendimus.

Sužinokite daugiau: <https://interreg-baltic.eu/project/chemclimcircle-2/>

